

- *Про стан та перспективи науково-технічного супроводу діяльності з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему (доповідач — член-кореспондент НАН України А.В. Носовський)*
- *Сучасні дослідження раннього періоду розвитку людства на теренах Східної Європи (доповідач — член-кореспондент НАН України В.П. Чабай)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 8 лютого 2017 року

На засіданні Президії НАН України 8 лютого 2017 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали наукову доповідь директора Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України члена-кореспондента НАН України **Анатолія Володимировича Носовського** про стан та перспективи науково-технічного супроводу діяльності з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему (докладніше див. на с. 13).

У доповіді було наголошено, що створений у 1986 р. після аварії на Чорнобильській АЕС об'єкт «Укриття», незважаючи на встановлення нового безпечного конфайнменту, є екологічно небезпечним об'єктом та потребує постійної уваги до його технічного стану, зокрема супроводу всіх робіт, що виконуються на об'єкті.

Починаючи з 1991 р. науково-технічний супровід об'єкта «Укриття» покладено на Інститут проблем безпеки атомних електростанцій НАН України (до 2004 р. — Міжвідомчий науково-технічний центр «Укриття»). Науковці Академії здійснювали наукові та практичні роботи з радіаційної розвідки приміщень аварійного енергоблока, визначення місцезнаходження залишків ядерного палива, кількості та складу радіоактивного викиду тощо, створювали діагностичні та експлуатаційні системи, досліджували вплив аварійного об'єкта на навколишнє середовище, брали участь у розробленні стратегії перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

У доповіді було висвітлено науково-технічні проблеми будівництва та введення в експлуатацію нової безпечної захисної споруди для 4-го енергоблока Чорнобильської АЕС — нового безпечного конфайнменту. Ця унікальна споруда дозволить ізолювати вплив об'єкта «Укриття» на навколишнє середовище і згодом повністю перетворити його на екологічно безпечну систему, що має величезне значення для екологічної безпеки не лише України, а й усього світу.

Доповідь члена-кореспондента НАН України Анатолія Володимировича Носовського

Однак спорудження нового безпечного конфайнменту і встановлення його в проектне положення, що відбулося 29 листопада 2016 р., є лише початковим етапом комплексу заходів з вирішення екологічних проблем, пов'язаних з об'єктом «Укриття». Цей комплекс заходів з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему включає проведення низки наукових досліджень міждисциплінарного характеру, спрямованих на досягнення кінцевої мети — вилучення паливовмісних матеріалів, серед яких багато довгоіснуючих радіоактивних відходів, та забезпечення їх контрольованого зберігання й захоронення.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, завідувач відділення ядерної та радіаційної безпеки Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України В.О. Краснов, заступник директора Науково-дослідного інституту будівельних конструкцій Мінрегіонбуду України доктор технічних наук Ю.І. Немчинов, заступник технічного директора Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська атомна електростанція» С.О. Кондратенко, академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України, директор Інституту електродинаміки НАН України академік НАН України О.В. Кириленко.

У виступах було підкреслено, що певну частину важливих робіт у цьому напрямі вже проведено, реалізовано завдання зі стабілізації будівельних конструкцій об'єкта «Укриття». Проте проблеми вилучення паливовмісних матеріалів та інших радіоактивних відходів і розміщення їх у спеціалізованих сховищах, яких поки що немає в Україні, залишаються невирішеними, і це потребує комплексних наукових досліджень. За ініціативою та на замовлення Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС» Інститут проблем безпеки атомних електростанцій НАН України спільно з Державним науково-дослідним інститутом будівельних конструкцій розробили Програму науково-технічного супроводу на етапах введення в експлуатацію та експлуатації нового безпечного конфайнменту об'єкта «Укриття».

Президія НАН України постановила наукові дослідження з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему вважати одним із пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних досліджень профільних установ НАН України, зокрема Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України, і підтримати участь наукових установ Академії у виконанні робіт за зазначеною Програмою. НАН України вже має сучасні наукові напрацювання, а також висококваліфікованих фахівців, які готові надати всебічну допомогу для успішної реалізації Програми. Разом з тим, відділенням Академії при формуванні тематики роботи профільних наукових установ рекомендовано і надалі приділяти належну увагу розвитку досліджень з цього напрямку.

* * *

Далі члени Президії НАН України та запрошені заслухали наукову доповідь директора Інституту археології НАН України члена-кореспондента НАН України **Віктора Петровича Чабая** про сучасні дослідження раннього періоду розвитку людства на теренах Східної Європи (стенограму див. на с. 22).

У доповіді та виступах академіка НАН України Б.Є. Патона, члена Президії НАН

України, почесного директора Інституту археології НАН України академіка НАН України П.П. Толочка, завідувача відділу Інституту археології НАН України доктора історичних наук Л.Л. Залізняка, завідувача відділу Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України доктора біологічних наук С.В. Межжеріна, академіка-секретаря Відділення біохімії, фізіології та молекулярної біології НАН України, директора Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України академіка НАН України С.В. Комісаренка було висвітлено широке коло дослідницьких питань, пов'язаних з однією з найбільш фундаментальних історичних проблем: заселенням території Східної Європи людиною сучасного анатомічного складу.

Відзначалося, що фахівці Інституту археології НАН України в рамках міжнародних наукових проектів спільно з науковцями Інституту географії НАН України, Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка та у співпраці з колегами з наукових установ Франції, Великої Британії, Німеччини, Росії роблять вагомий внесок у дослідження найдавнішого минулого Східної Європи. Результатом такого плідного співробітництва стала розроблена фахівцями Інституту археології НАН України концепція перехідного періоду як специфічного етапу в історії людства, що характеризується співіснуванням антропологічно різних видів людей. Факт співіснування дозволив запропонувати хронологічні межі перехідного періоду.

Разом з тим, як було наголошено у виступах, на сучасному етапі необхідне поліпшення взаємодії учених-археологів та фахівців з природничих наук у дослідженні актуальних проблем первісної доби в історії людства. Зокрема, перспективними напрямками співпраці фахівців різних галузей є дослідження кліматичних та палеоландшафтних змін, вдосконалення радіометричних методів датування різноманітних зразків з археологічних розкопок, вивчення геному пізніх неандертальців та ранніх сапієнсів.

За результатами обговорення доповіді Президія НАН України схвалила роботу науковців

Доповідь члена-кореспондента НАН України Віктора Петровича Чабая

Інституту археології НАН України щодо дослідження раннього періоду розвитку людства на теренах Східної Європи і введення до наукового обігу відповідних матеріалів як складової антропокультурної спадщини України та постановила вважати пріоритетним напрямом розроблення камерально-археологічних наукових проектів академічних установ, що зберігають археологічні та антропологічні колекції найдавнішої історії людства. На думку Президії НАН України, необхідно також сприяти координації досліджень за цим напрямом з Національним історичним музеєм України та іншими вітчизняними музейними закладами.

* * *

Крім того на засіданні Президії НАН України академік НАН України Б.Є. Патон вручив державні нагороди з нагоди Дня Соборності України за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, справу консолідації українського суспільства та багаторічну сумлінну працю (Указ Президента України від 21.01.2017 № 10/2017) групі видатних учених НАН України:

- орден «За заслуги» II ступеня — начальнику Відділу наукових і керівних кадрів Президії НАН України, кандидату геолого-мінералогічних наук **Палію Володимир Михайловичу**;

- орден «За заслуги» III ступеня — заступнику директора з наукової роботи Інституту археології НАН України, члену-кореспонденту НАН України **Івакіну Глібу Юрійовичу**; головному науковому співробітнику Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, доктору політичних наук, професору **Котигоренку Віктору Олексійовичу**; директору Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України», доктору історичних наук, професору **Кудряченку Андрію Івановичу**;

- почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» — головному науковому співробітнику Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, доктору історичних наук, професору **Бевз Тетяні Анатоліївні**; завідувачу відділу Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України, академіку НАН України **Дубоделову Віктору Івановичу**; завідувачу відділу Інституту математики НАН України, академіку НАН України **Макарову Володимирі Леонідовичу**;

- почесне звання «Заслужений працівник культури України» — директору Інституту архівознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України, кандидату історичних наук **Яременко Лідії Миколаївні**.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- за результатами конкурсу 2016 року Золоту медаль імені В.І. Вернадського НАН України присудили академіку НАН України **В.В. Скороходу** та академіку НАН Грузії **Г.Ф. Тавадзе** за видатні досягнення в галузі наукових основ порошкової металургії;

- розглянули та обговорили результати експертної оцінки системи досліджень та інновацій України;

- затвердили Концепцію, склад наукової ради та Положення про наукову раду цільової програми наукових досліджень НАН України «Перспективні дослідження з фізики плазми, керованого термоядерного синтезу та плазмових технологій» на 2017–2019 рр.;

- розглянули питання присудження Національною академією наук України премій імені видатних учених України, премій для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів, нагородження грамотами Президії НАН України за кращі наукові роботи та встановлення розміру премій НАН України за підсумками конкурсу 2016 року;

- погодили нормативні документи з питань архівної справи в установах НАН України;

- затвердили плани редакційної підготовки та випуску видавничої продукції Державним підприємством «Науково-виробниче підприємство «Видавни-

цтво «Наукова думка» НАН України» та Видавничим домом «Академперіодика» НАН України за бюджетні кошти у 2017 році.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- доктора фізико-математичних наук **Антонюк Олександрі Вікторівну** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту математики НАН України;

- доктора технічних наук **Костікова Андрія Олеговича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України;

- кандидата технічних наук **Курську Наталію Марсівну** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України;

- члена-кореспондента НАН України **Резцова Віктора Федоровича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту відновлюваної енергетики НАН України;

- доктора технічних наук **Кузнєцова Миколу Петровича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту відновлюваної енергетики НАН України;

- члена-кореспондента НАН України **Омельчука Анатолія Опанасовича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України;

- доктора фізико-математичних наук **Клепка Валерія Володимировича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України;

- кандидата хімічних наук **Мишака Володимира Дмитровича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України;

- кандидата технічних наук **Суржик Тамілу Володимирівну** на посаді ученого секретаря Інституту відновлюваної енергетики НАН України;

- кандидата хімічних наук **Лисюк Людмилу Семівну** на посаді ученого секретаря Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- завідувача кафедри Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктора фізико-математичних наук, професора **Жука Ярослава Олександровича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога, значний особистий внесок у зміцнення інте-

градії вищої школи і науки та підготовку висококваліфікованих наукових кадрів у галузі механіки.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- директора Державної установи «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України» доктора економічних наук, професора **Маліцького Бориса Антоновича** за багатолітню плідну працю, вагомий особистий внесок у розвиток досліджень у галузі історії, теорії і організації науки та досліджень наукового потенціалу Національної академії наук України, стану і перспектив її розвитку.

Відзнакою НАН України «За сприяння розвитку науки» нагороджено:

- президента Національної академії наук Республіки Казахстан академіка НАН Республіки Казахстан

Журинова Мурата Журиновича за визначний внесок у розвиток сучасної науки, багатолітню плідну наукову співпрацю з Національною академією наук України та активне сприяння міжнародному науковому співробітництву.

Подякою НАН України відзначено:

- доцента, лектора кафедри Казахського національного дослідницького технічного університету імені К.І. Сатпаєва кандидата хімічних наук **Мінбаєва Бахтіяра Ордабекули** за багатолітню плідну працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукового співробітництва вчених Республіки Казахстан та Національної академії наук України.

За матеріалами засідання підготувала О.О. МЕЛЕЖИК